

Ewa Szafraniec-Siluta, Danuta Zawadzka, Agnieszka Strzelecka

Politechnika Koszalińska

WYKORZYSTANIE KREDYTU PREFERENCYJNEGO W FINANSOWANIU INWESTYCJI GOSPODARSTW ROLNYCH W POLSCE¹

THE EVALUATION OF PREFERENTIAL CREDIT IN FINANCING FARM INVESTMENT IN POLAND

Słowa kluczowe: inwestycyjny kredyt preferencyjny, gospodarstwo rolne, struktura inwestycji

Key words: preferential investment credit, farm, investment structure

Abstrakt. Przedstawiono analizę i ocenę wykorzystania preferencyjnych kredytów inwestycyjnych przez gospodarstwa rolne w Polsce. Badanie przeprowadzono wykorzystując ogólnodostępne oraz niepublikowane statystyki Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) obejmujące lata 2007-2011. Dokonano wniosowania na podstawie analizy wielkości i struktury inwestycyjnych kredytów preferencyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem celu wydatkowania pozyskanych przez rolników środków finansowych.

Wstęp

Preferencyjny kredyt inwestycyjny dla rolników ma za zadanie podnieść wartość posiadanego potencjału produkcyjnego [Bernacki, Mazurkiewicz 1999] i przyznawany jest na preferencyjnych warunkach spłaty. Preferencja polega na relatywnie (w porównaniu do rynkowych stóp procentowych) niższych kosztach², wynikających z dopłat Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR), niskiej prowizji za udzielenie kredytu, długim okresie kredytowania oraz możliwości karencji w spłacie kredytu. W literaturze toczy się dyskusja dotycząca skuteczności tego typu pomocy dla rolników oraz motywów jej stosowania. Badacze problemu wyróżniają m.in. przesłanki technologiczne oraz polityczno-społeczne funkcjonowania kredytów preferencyjnych [Kulawik 1999, Czerwińska-Kayzer 2002]. Do pierwszych zaliczają cechy specyficzne produkcji rolnej (długość cyklu produkcyjnego, sezonowość produkcji rolnej, duże uzależnienie produkcji rolnej od warunków atmosferycznych, wysoki udział aktywów trwałych w majątku ogółem gospodarstw rolnych, dominujący udział ziemi, niska opłacalność produkcji rolnej, duże zasoby kapitału ludzkiego, mała skala działalności). W ramach czynników polityczno-społecznych podkreśla się interwencyjny charakter kredytów preferencyjnych dla rolników jako dodatkowego narzędzia/kanalu transferu dochodów w ramach realizowanej polityki rolnej. W literaturze podkreśla się wysoki udział kredytów preferencyjnych w wartości udzielonych kredytów dla rolnictwa, który w latach 2003-2009 kształtował się odpowiednio na poziomie od 87,33 do 76,15% [Rosa 2011]. Petrick [2004] w badaniach uwzględniających teorię racjonowania kredytu oraz koncepcję miękkich ograniczeń budżetowych udowadnia, iż dostęp do preferencyjnego kredytu ma statystycznie istotny wpływ na kształtowanie zachowań inwestycyjnych rolników. Zakres inwestycji, które mogą zostać objęte pomocą finansową jest określony w załączniku do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz.U. Nr 22, poz. 121 ze zm.). Obecnie preferencyjne kredyty inwestycyjne udzielane przez ARiMR oferowane są w ramach następujących linii kredytowych: 1) kredyt na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych, działach specjalnych produkcji rolnej i przetwórstwie produktów rolnych oraz na zakup akcji lub udziałów; 2) kredyt na zakup użytków rolnych; 3) kredyt na utworzenie lub urządzenie gospodarstw rolnych przez

¹ Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki. Projekt pt. „Wzrost i alokacja aktywów finansowych i rzeczowych rolników (przedsiębiorstw rolniczych i gospodarstw domowych) Pomorza Środkowego”. Umowa Nr 3577/B/H03/2011/40.

² Obecnie oprocentowanie kredytu na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych, działach specjalnych produkcji rolnej i przetwórstwie produktów rolnych oraz na zakup akcji lub udziałów wynosi 3,8%, natomiast dla pozostałych linii w ramach preferencyjnych kredytów inwestycyjnych oprocentowanie to wynosi 2% [www.arimr.gov.pl].

osoby, które nie ukończyły 40 roku życia; 4) kredyt na utworzenie lub urządzenie gospodarstwa rolnego w ramach realizacji programu osadnictwa rolniczego na gruntach Skarbu Państwa, zaakceptowanego przez ministra właściwego do spraw rozwoju wsi i ministra właściwego do spraw finansów publicznych; 5) kredyt na inwestycje realizowane w rolnictwie i przetwórstwie produktów rolnych przez grupy producentów rolnych; 6) kredyt na zakup nieruchomości rolnych przeznaczonych na utworzenie lub urządzenie gospodarstwa rodzinnego w rozumieniu Ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. *o kształtowaniu ustroju rolnego*; 7) kredyt na realizację inwestycji w zakresie nowych technologii produkcji w rolnictwie zapewniających wysoką jakość produktu; 8) kredyt na realizację inwestycji w ramach „Branżowego programu rozwoju wspólnego użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych”; 9) kredyt na realizację inwestycji w ramach „Branżowego programu wspierania restrukturyzacji przetwórstwa ziemniaka na skrobię w Polsce”; 10) kredyt na realizację inwestycji w ramach „Programu wspierania restrukturyzacji i modernizacji przemysłu mięsnego, chłodnictwa składowego oraz przetwórstwa jaj w Polsce”; 11) kredyt na realizację inwestycji w ramach „Branżowego programu mleczarstwa” [Sprawozdanie z działalności... 2011]. Ponadto, ARiMR udziela pomocy finansowej w formie kredytów klęskowych (Rozporządzenie RM z 22 stycznia 2009 r.).

Zgodnie z obowiązującymi przepisami (rozporządzenie rady z 22 stycznia 2009 r. i 12 października 2000 r.) kwoty preferencyjnych kredytów inwestycyjnych nie mogą być wyższe niż:

- 80% wartości nakładów inwestycyjnych na gospodarstwo rolne – dla kredytów na utworzenie lub urządzenie gospodarstwa rolnego w ramach realizacji programu osadnictwa rolniczego na gruntach Skarbu Państwa limit ten wynosi 95%, natomiast dla kredytów na zakup nieruchomości rolnych przeznaczonych na utworzenie lub urządzenie gospodarstwa rodzinnego wynosi on 90%, jednocześnie wartość kredytu nie może być wyższa niż 4 mln zł;
- 70% wartości nakładów inwestycyjnych w działach specjalnych produkcji rolnej, nie więcej niż 8 mln zł;
- 70% wartości nakładów inwestycyjnych w przetwórstwie produktów rolnych, nie więcej niż 16 mln zł;
- 80% wartości akcji lub udziałów spółek prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa produktów rolnych lub przetwórstwa ryb, skorupiaków i mięczaków nabywanych przez grupę producentów rolnych, wysokość kredytu nie może przekroczyć 5 mln zł;
- 80% wartości akcji lub udziałów spółek prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa produktów rolnych lub przetwórstwa ryb, skorupiaków i mięczaków lub wartości udziałów jednoosobowych spółek Skarbu Państwa utworzonych w celu prowadzenia działalności w zakresie sztucznego unasienniania (maksymalnie 4 mln zł).

Material i metodyka badań

Celem badań było przedstawienie analizy i oceny wykorzystania preferencyjnych kredytów inwestycyjnych przez gospodarstwa rolne w Polsce. Badanie przeprowadzono wykorzystując ogólnodostępne oraz niepublikowane statystyki ARiMR za lata 2007-2011. ARiMR zgodnie z rozporządzeniem RM z 22 stycznia 2009 r. może udzielić następującej pomocy finansowej na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych, działach specjalnych produkcji rolnej i zakładach przetwórstwa produktów rolnych:

- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych ze środków własnych banków,
- częściowej spłaty kapitału kredytu inwestycyjnego,
- udzielenie gwarancji i poręczeń spłaty kredytów inwestycyjnych.

Przedmiotem rozważań w artykule jest pierwsza z wymienionych form pomocy finansowej – dopłaty do oprocentowania kredytów inwestycyjnych dla rolnictwa. Dokonano wnioskowania na podstawie analizy wielkości i struktury kredytów preferencyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem celu wydatkowania pozyskanych przez rolników środków finansowych.

Wyniki badań

Na rysunku 1 przedstawiono liczbę oraz kwotę preferencyjnych kredytów inwestycyjnych udzielonych rolnikom w Polsce w latach 2007-2011.

W 2011 r. liczba omawianych kredytów inwestycyjnych była dwukrotnie wyższa niż odnotowana w pierwszym z badanych lat. Najwyższą dynamikę (208,48%) odnotowano w 2008 r. w stosunku do roku poprzedzającego. Natomiast ponadtrzykrotnie wzrosła wartość udzielonych kredytów inwestycyjnych, biorąc pod uwagę początek oraz koniec badanego okresu. Dla porównania, z danych GUS wynika, iż wartość kredytów zaciągniętych przez przedsiębiorstwa rolne w 2010 r. wzrosła o 22,84% w stosunku do 2006 r.³

³ Wartość kredytów i pożyczek zaciągniętych przez podmioty gospodarcze działające w sekcji Rolnictwo, leśnictwo i łowiectwo wyniosła 2627,4 mln zł w 2006 r., 3034,3 mln zł w 2007 r., 5458,6 mln zł w 2008 r., 3184,8 mln zł w 2009 r., 3227,4 mln zł w 2010 r. [Bilansowe wyniki... 2007, 2008, 2009, 2010, 2011].

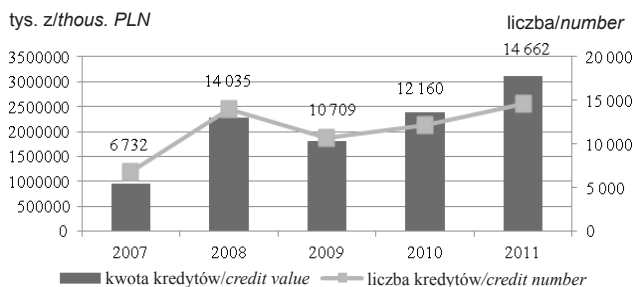
Tabela 1. Struktura preferencyjnych kredytów inwestycyjnych udzielonych rolnikom w Polsce w podziale na cel kredytu z uwzględnieniem liczby oraz kwoty udzielonych kredytów
Table 1. The purpose, number and value of preferential investment credits granted to farmers in Poland

Cel kredytu/ <i>Purpose of credit</i>	Struktura kredytów/ <i>Structure of credits [%]</i>									
	<i>liczba/number</i>	<i>kwota/amount</i>	<i>liczba/number</i>	<i>kwota/amount</i>	<i>liczba/number</i>	<i>kwota/amount</i>	<i>liczba/number</i>	<i>kwota/amount</i>	<i>liczba/number</i>	<i>kwota/amount</i>
	2007	2008	2009	2010	2011					
Zwiększenie oferty towarowej oraz jej lepsze dostosowanie do wymagań rynku/ <i>Increase the offer of goods and its better market fit</i>	8,04	17,76	5,61	15,21	5,85	17,44	6,18	21,43	5,63	16,90
Poprawa warunków w zakresie wymagań dotyczących dobrostanu zwierząt/ <i>Animal welfare improvement to meet existing requirements</i>	5,72	8,52	5,82	9,88	4,07	7,05	4,40	7,27	4,14	7,84
Poprawa efektywności produkcji polegająca w szczególności na zmniejszeniu kosztów wytwarzania/ <i>Improving production efficiency of production, especially production cost reduction</i>	35,84	32,27	36,74	32,78	20,01	16,62	22,46	17,52	22,51	18,71
Utrzymanie lub poprawa warunków w zakresie wymagań dotyczących ochrony środowiska/ <i>Maintenance or improvement of conditions required by environmental protection regulations</i>	0,76	0,98	0,48	0,45	0,49	0,31	0,36	0,21	0,46	0,39
Poprawa jakości i promocja produktów rolnych/ <i>Quality improvement and promotion of agricultural products</i>	2,48	2,82	2,69	3,16	1,76	2,23	1,45	1,76	1,85	2,36
Poprawa struktury agrarnej/ <i>Agrarian structure improvement</i>	40,78	32,99	42,09	33,74	62,51	52,05	58,03	46,67	55,97	47,12
Poprawa warunków pracy oraz lepsze wykorzystanie zasobów pracy/ <i>Improvement of working conditions and better labor use</i>	6,37	4,64	6,54	4,77	5,31	4,31	7,11	5,15	9,21	6,26
Tworzenie bazy surowcowej upraw roślin energetycznych/ <i>Establishment of energy-crops base</i>	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00
Wzmocnienie pozycji producentów rolnych na rynku produktów rolnych/ <i>Strengthening the position of agricultural producers on agricultural product markets</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,18	0,41
Poprawa konkurencyjności produc. rolnych poprzez włączenie ich w proces pryw. jednoos. skarbu Państwa/ <i>Improving the competitiveness of the agricultural producers by engaging them in the privatization process of sole shareholder companies of the Treasury</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,04	0,02

Źródło: jak na rys. 1

Source: see tab. 1

W tabeli 1 przedstawiono strukturę preferencyjnych kredytów inwestycyjnych z uwzględnieniem celu kredytu. Wśród inwestycji finansowanych kredytem z dopłatą ARiMR w badanym okresie najwięcej było tych, które miały służyć poprawie struktury agrarnej. W 2007 r. udzielono 2745 kredytów związanych z użytkami rolnymi, na łączną kwotę 315 347,99 tys. zł. Zarówno liczba, jak i kwota tych kredytów wzrastała w całym badanym okresie i w 2011 r. wyniosła odpowiednio 8206 oraz 1 470 261,22 tys. zł. W badanym okresie od 31,29 do 50,55% kwoty udzielonych preferencyjnych kredytów inwestycyjnych przeznaczane zostało na zakup gruntów rolnych (tab. 2).



Rysunek 1. Liczba oraz wartość preferencyjnych kredytów inwestycyjnych udzielonych rolnikom w Polsce

Figure 1. The number and value of preferential investment credits granted to farmers in Poland

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR

Source: own study based on the ARiMR data

Tabela 2. Struktura preferencyjnych kredytów inwestycyjnych udzielonych rolnikom w Polsce w podziale na przeznaczenie kredytu z uwzględnieniem kwoty udzielonych kredytów

Table 2. The purpose and value of preferential investment credits granted to farmers in Poland

Przeznaczenie kredytu/ <i>Credit purpose</i>	Struktura kredytów/ <i>Structure of credits [%]</i>				
	2007	2008	2009	2010	2011
Zakup, budowa, budynków inwentarskich/ <i>Purchases, construction, livestock barns</i>	13,05	15,57	12,91	14,45	14,59
Przebudowa, remont połączony z modernizacją budynków inwentarskich/ <i>Renovation and modernization of livestock barns</i>	3,11	3,00	2,19	2,94	2,15
Budowa budynków dla przetwórstwa produktów rolnych/ <i>Construction of buildings for agricultural product processing</i>	0,29	0,66	0,14	1,07	0,03
Remont połączony z modernizacją budynków dla przetwórstwa produktów rolnych/ <i>Renovation and modernisation of buildings for agricultural product processing</i>	0,35	0,29	0,34	0,16	0,03
Zakup, budowa, przebudowa, remont połączony z modernizacją innych budynków/ <i>Purchase, construction, reconstruction, repairs connected with the modernisation of other buildings</i>	4,99	6,43	6,20	6,75	6,43
Zakup, budowa silosów/ <i>Purchase and construction of silos</i>	0,24	0,72	0,64	0,89	0,73
Utwardzenie placów/ <i>Paving yards</i>	0,14	0,35	0,38	0,37	0,42
Budowa przyłączy do sieci kanalizacyjnej/ <i>Connecting building to sewer system</i>	0,03	0,02	0,02	0,01	0,02
Budowa, modernizacja ujęć wody/ <i>Construction, modernisation of water intakes</i>	0,05	0,11	0,11	0,03	0,04
Budowa, modernizacja oczyszczalni ścieków/ <i>Construction, modernisation of waste water treatment plants</i>	0,01	0,08	0,02	0,00	0,02
Zakup gruntów rolnych/ <i>Agricultural land purchase</i>	31,29	31,63	50,55	45,24	45,83
Zakup maszyn lub urządzeń do produkcji rolnej/ <i>Purchase of machinery or equipment for agricultural production</i>	10,11	18,01	6,26	7,03	7,42
Zakup ciągników/ <i>Tractor purchase</i>	20,07	10,53	8,83	9,77	10,88
Zakup kombajnów/ <i>Combine purchase</i>	3,50	4,87	3,21	2,55	3,68
Zakup maszyn lub urządzeń dla przetwórstwa produktów rolnych/ <i>Purchase of machinery or equipment for agricultural product processing</i>	1,48	0,48	0,19	0,18	0,17
Zakup kompletnych linii technologicznych/ <i>Purchase of complete technological lines</i>	1,91	1,62	3,30	3,26	2,36
Zakup innych maszyn lub urządzeń/ <i>Purchase of machinery or equipment</i>	3,51	2,78	2,48	2,83	3,10
Zakup samochodów specjalistycznych/ <i>Purchase of specialized vehicles</i>	0	0,05	0,03	0,04	0,04
Zakup stada podstawowego/ <i>Purchase of breeding stock</i>	3,47	0	0	0	0
Zakup materiału nasadzeniowego roślin wieloletnich/ <i>Purchase of perennial crop transplants</i>	0,48	0,32	0,59	0,49	0,44
Wdrażanie procedury systemów zarządzania jakością/ <i>Implementation of quality management procedures</i>	0	0	0	0,10	0
Zakup akcji i udziałów/ <i>Stock and share purchase</i>	0	0	0	0	0,43
Szklarnie i tunele foliowe/ <i>Greenhouses and thermo-tunnels</i>	0	0	0	0	0,40
Pozostałe/ <i>Other</i>	1,91	2,49	1,61	1,87	0,77

Zródło: jak na rys. 1

Source: see tab. 1

W wyniku inwestycji finansowanych kredytami preferencyjnymi w całym badanym okresie zakupiono łącznie 371 278,76 ha gruntów rolnych. Ziemia jest ograniczonym i niezbędnym środkiem produkcji w rolnictwie [Grzelak 2008]. Ponadto, od czasu objęcia Polski Wspólną Polityką Rolną (WPR) jest to także miernik otrzymywanych jednolitych płatności obszarowych. Rolnicy zatem wykazują duże zainteresowanie powiększaniem powierzchni swych gospodarstw, co skutkuje zmniejszeniem liczby użytków rolnych innych podmiotów. O popycie na ziemię świadczą także wzrastające ceny gruntów rolnych.⁴

Rolnicy wykorzystywali kredyty preferencyjne także w celu zakupu, modernizacji, remontu, budowy lub przebudowy budynków niezbędnych do produkcji rolnej, zwłaszcza zakupu lub budowy budynków inwentarskich (średnio 14,11% kwoty udzielonych preferencyjnych kredytów inwestycyjnych). W badanym okresie w wyniku inwestycji finansowanych na preferencyjnych warunkach rolnicy zakupili także łącznie 12 520 szt. ciągników, co stanowiło średnio 11% kwoty udzielonej pomocy. Z uwagi, że duży udział udzielonych kredytów ma służyć poprawie efektywności produkcji, polegającej przede wszystkim na zmniejszeniu kosztów wytwarzania, można przypuszczać, iż rolnicy w Polsce decydują się głównie na inwestycje modernizacyjne oraz odtworzeniowe. Pierwsze z nich, przez wielu autorów uznawane są za najmniej ryzykowne, gdyż ich celem jest głównie utrzymanie potencjału produkcyjnego i zapobieżenie procesowi starzenia się majątku. Polegają zatem na zastępowaniu nowymi zużytych i nieefektywnych, maszyn, urządzeń lub obiektów. Inwestycje modernizacyjne przeprowadzane są często wraz z odtworzeniowymi. Ich celem jest zmniejszenie kosztów wytwarzania. Zwiększają jakość techniczną i technologiczną składników bazy produkcyjnej [Stefko, Łacka 2009]. Oprócz działań wymienionych w tabeli 2, rolnicy mają także możliwość odbudowy lub remontu kapitalnego zniszczonych lub uszkodzonych w wyniku klęski budynków, budowli, urządzeń, obiektów, remontu kapitalnego uszkodzonych ciągników, maszyn, urządzeń rolniczych i urządzeń do zarządzania procesem produkcji, zakupu kwalifikowanego materiału szkółkarskiego na odtworzenie sadu, zakupu w miejsce zniszczonych ciągników, maszyn, urządzeń rolniczych, oprogramowania do zarządzania procesem produkcji, samochodów ciężarowych, dostawczych lub specjalistycznych dla działów specjalnych, zakup rzeczowych środków do produkcji rolnych, korzystając z pomocy finansowej oferowanej przez ARiMR, jednakże w latach 2007-2011 inwestycje tego typu nie były realizowane z wykorzystaniem środków publicznych.

Wnioski

1. Gospodarstwa rolne, działy specjalne produkcji rolnej oraz zakłady przetwórstwa produktów rolnych, planujące realizację inwestycji w ramach prowadzonej działalności mogą uzyskać pomoc finansową z ARiMR w formie dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych ze środków własnych banków, częściowej spłaty kapitału kredytu inwestycyjnego oraz udzielenia gwarancji i poręczeń spłaty kredytów inwestycyjnych.
2. Podstawowym celem preferencyjnych kredytów inwestycyjnych dla rolników jest podniesienie wartości posiadanego potencjału produkcyjnego.
3. Zakres inwestycji, które mogą zostać objęte pomocą finansową jest określony w załączniku do Rozporządzenia RM z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz.U. Nr 22, poz. 121 ze zm.).
4. Liczba udzielonych kredytów inwestycyjnych w badanym okresie wzrosła dwukrotnie, natomiast ponadtrzykrotnie wzrosła wartość udzielonych kredytów inwestycyjnych, uwzględniając początek oraz koniec badanego okresu.
5. Wśród inwestycji finansowanych kredytem z dopłatą ARiMR w badanym okresie najwięcej było tych, które miały służyć poprawie struktury agrarnej.
6. W badanym okresie 31,29-50,55% kwoty udzielonych preferencyjnych kredytów inwestycyjnych przeznaczono na zakup gruntów rolnych.
7. W wyniku inwestycji finansowanych kredytami preferencyjnymi w całym badanym okresie zakupiono łącznie 371 278,76 ha gruntów rolnych.
8. Rolnicy wykorzystywali kredyty preferencyjne także w celu zakupu, modernizacji, remontu, budowy lub przebudowy budynków niezbędnych do produkcji rolnej, zwłaszcza zakupu lub budowy budynków inwentarskich (średnio 14,11% kwoty udzielonych preferencyjnych kredytów inwestycyjnych).

⁴ Średnie ceny gruntów rolnych Agencji Nieruchomości Rolnych wynosiły odpowiednio: 3763 zł/ha w 2003 r., 4682 zł/ha w 2004 r., 5607 zł/ha w 2005 r., 7374 zł/ha w 2006 r., 9773 zł/ha w 2007 r., 12540 zł/ha w 2008 r., 14932 zł/ha w 2009 r., 15 281 zł/ha w 2010 r., 17 165 zł/ha w 2011 r. [www.anr.gov.pl].

Literatura

- Bernacki A., Mazurkiewicz P.** 1999: Kredyty inwestycyjne i obrotowe jako warunek rozwoju gospodarstw rolnych. *Bank i Kredyt*, 10, 24.
- Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych w 2006, 2007, 2008, 2009, 2010 roku. 2007-2011: GUS, Warszawa, 82, 82, 82, 100,100.
- Czerwińska-Kayzer D.** 2002: Kredyt preferencyjny – źródło kapitału w gospodarstwach rolnych. *Rocz. Akademii Rolniczej w Poznaniu*, CCCXLIII, 109-111.
- Grzelak A.** 2008: Związki gospodarstw rolnych z rynkiem w Polsce po roku 1990. Próba określenia intensywności i efektywności. Wyd. Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań, 20.
- Kulawik J.** 1999: Preferencje kredytowe w agrobiznesie w opiniach banków. *Bank i kredyt*, 4, 11-14.
- Petrick M.** 2004: Farm investment, credit rationing, and governmentally promoted credit access in Poland: A cross-sectional analysis. *Food Policy*, 29, 275-294.
- Rosa A.** 2011: Znaczenie banków spółdzielczych i ARiMR w kredytowaniu preferencyjnym rolnictwa w Polsce w latach 2003-2009. *Rocz. Nauk. SERiA*, t. XIII, z. 3, 271-272.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 października 2010 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa*. Dz.U. 2010 Nr 208, poz. 1374, §1.3.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. *w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa*. Dz.U. Nr 22, poz. 121 ze zm.), §2 pkt 1, §2 pkt 2, §3.1, §3.3, §9.
- Sprawozdanie z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za 2010 rok. 2011: ARiMR, Warszawa, 68-69.
- Stefko O., Łącka I.** 2009: Inwestycje w ogrodnictwie w metody oceny ich efektywności. Wyd. Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, Poznań, 33-34.
[www.arimr.gov.pl], odczyt 20.04.2012 r.
[www.arr.gov.pl], odczyt 20.04.2012 r.

Summary

The article presents the analysis and evaluation of preferential investment credits used by farms in Poland. The study is based on the Agency for Restructuring and Modernization of Agriculture (ARMiR) statistics covering the period from 2007 to 2011. The study analyzes the size and structure of preferential investment credit with particular emphasis on the use of funds.

Adres do korespondencji:

dr hab. Danuta Zawadzka, prof. nadzw. PK, mgr Agnieszka Strzelecka, mgr Ewa Szafraniec-Siluta
Politechnika Koszalińska
Wydział Nauk Ekonomicznych
Katedra Finansów
ul. Kwiatkowskiego 6e
75-343 Koszalin
e-mail: danutaz@man.koszalin.pl, tel. (94) 343 92 16
agnieszka.strzelecka@tu.koszalin.pl, tel. (94) 343 91 59
ewa.szafraniec@tu.koszalin.pl, tel. (94) 343 91 64